

Sissel Furuseeth

Fugleskrift (økokritiske forsøk)

«Fugl, 2016, tussj, Kaya Isabella Sammerud

Animals first entered the imagination as messengers and promises.

– John Berger

«Du mitt nebb imot stein». Denne syntaktisk og semantisk merverdige frasen kommer som en plutselig innskytelse i Mattis, hovedpersonen i Tarjei Vesaas' roman *Fuglane*, når han en vårveld sitter på trammen utenfor huset der han bor sammen med søsteren Hege. Først blir Mattis skremt av ordbildene som fyker gjennom hodet hans. Hva var dette? Men det kommer flere hugskott av liknende karakter («tvers gjennom lyn»; «hitom vinden er det stil»; «strek hit og dit»; «du min rugdaste fugl»), og Mattis innser med en viss stolthet at han har fått en observasjonsevne utenom det vanlige. Han har fått haugeblikk. Kort tid etter oppdager han et rugdetrekk som flyr rett over huset hans. Det er stort. Det må bety noe.

Mattis har en særegen følsomhet for fuglers måte å kommunisere på. Mens han har problemer med å henge med i voksenalvets krav, både når det gjelder arbeid, formuleringsevne og kjærlighetsrelasjoner, kjenner han seg akseptert når rugda er i nærheten. Vadefuglen slår seg ned ved en uttørket dike rett under trekket, og Mattis ser sporene etter nebb og fugleføtter i bakken. Han «bøygde seg ned og las det som stod. [...] Du er du, stod der. Det var òg ei helsing å få». Mattis responderer ved å finne fram en pinne og prikke tilbake i jorda: «Vanlege bokstavar brukte han ikkje, det var for

rugda, så han brukte fugleskrift han òg». Han går så hjem, kommer tilbake neste dag og ser at fuglen har mer på hjertet:

Og kva sa så fuglen, på sitt fine språk?

Mattis var ikkje i tvil. Det var om stort venenskap. Prikk prikk prikk. Uendeleg venenskap. tydde det.

Han tok fram trepinne og prikka med høgtid at det var likeins fått med han.

Det var lett å skrive med fugleskrift. Dei skulle fortelje einannen mykje.¹

I *Norsk litteraturhistorie* har Per Thomas Andersen beskrevet Mattis som en «fulglenystiker» som gir trivielle naturfenomener «kosmisk eller universell betydning».² Flere har tolket *Fuglane* (1957) som en symbolmettet roman som handler om dikterens outsiderposisjon. Dag Solstad, som i *Forfatternes litteraturhistorie* ikke nøler med å utrope *Fuglane* til den «skjønneste romanen som er skrevet på norsk», vektlegger «den tragiske konflikten mellom sørlingen, poeten og det arbeidssomme samfunnet som en uløselig smerte i det hele».³ *Fuglane* er poetens revansje over mennesker som ser på seg selv som mer rasjonelle og matnyttige. Det er slik Solstad leser romanen, delvis med støtte i Vesaas' egne ord om at *Fuglane* er en selvbiografi.

Det er naturligvis fullt mulig å lese

romanen allegorisk og metapoetisk: Den upraktiske outsideren Mattis er dikteren selv. Vesaas' framstilling av fuglens nebb som en penn gir uketelig visse metapoetiske assosiasjoner. Men hva om vi leser romanen mer konkret, som et møte mellom mann og fugl? Det er dette Hanne Line Solem tar sikte på i sin Deleuze-inspirerte lesning av romanen: «Handlingen er møtet mellom en mann og en fugl, den er begivenheten en *mann møter en fugl*». ⁴ Hun fasineres av den dynamiske forflytningen mellom dyret og mennesket, uttrykt som Mattis «bliven-dyr». Jeg har stor sans for hvordan Solem posisjonerer seg overfor tidligere symbolske lesninger av *Fuglane*. Men går hun langt nok? Også hun forblir jo innenfor et autonomiestetisk, riktignok poststrukturalistisk, rammeverk når hun ser *mann og fugl* «som elementer i en oppstilling, elementer som ikke har noen mening utenfor denne oppstillingen». De biologiske realitetene i et slikt møte ligger utenfor hennes horisont. Det gjør også de ideologikritiske aspektene. Selv om Deleuzes begrep om «deteritorialisering» impliserer en system- og maktkritikk, er ikke Solem interessert i å følge opp de økologiske dimensjonene ved denne systemkritikken. Men er ikke *Fuglane* like mye en bok om natur som om kultur? Jo.

Jeg tror det er mulig å lese historien om Mattis enda mer konkret enn det som er gjort til nå. Hvorfor ikke ta symbolsmekritikken helt ut og lese *Fuglane* som et fysisk møte mellom mann og fugl, som et eksempel på hvordan et menneske «leser» naturen rundt seg? For hva vil det egentlig si at Mattis begynner å kommunisere på «fuglespråk»? Det mest interessante med dette møtet er ikke at det gestalter «en tilstand av åpen

ubestemthet». ⁵ Møtet mellom Mattis og fuglen har sprekraft fordi det minner leseren om at mennesket lever i et intimt og komplekst samspill med andre arter, at også vi til syvende og sist er natur. Slik er *Fuglane* en roman som utfordrer et antroposentrisk verdensbilde. Om vi er villige til å gå med på et slikt prosjekt, er vi midt inne i økokritikken.

Dette essayet handler om økokritikk og fugler. Det kunne også ha handlet om litterær representasjon av andre dyr. Fuglene er valgt for avgrensningens skyld, og fordi fugler ifølge symbolleksika står for «det dikteriske, åndelige og sublimе, for fantasiens flukt», som Vesaas-forsker Walter Baumgartner minner om – for så å føye til at fuglen hos Vesaas alltid representerer «lengselen, *sløvnhetensdrøm-men som aldri helt kan bli til virkelighet* – diktningen». ⁶ Men gjør den alltid det? Det er nettopp det som kan diskuteres. Her vil jeg konsentrere meg mindre om det sublimе og spørre mer konkret: Hva vil det si å møte en fugl? Hvem av oss er i stand til å skrive med fugleskrift. Og hva kan vi i så fall oppnå med det?

Økokritikk og naturskriving

Økokritikk kan sammenliknes med andre politisk bevisstgjørende leseperspektiver som marxistisk kritikk, kjønnsforskning og postkoloniale studier. Alle retningene er karakterisert ved sine ideologikritiske lesemåter og er åpne om at uheldig fastlåste samfunnsstrukturer bør endres. Det er ikke dermed sagt at økokritikk og f.eks. postkoloniale studier kommer med politisk forhåndsprogramerte konklusjoner. Strengt metodekrav gjelder her som i annen forskning. Men den ideologikritiske forskeren vet samtidig at makt og ideologi styrer alle typer diskurs, også den egne. Ingen forskning

er hundre prosent nøytral. Tilsynelatende objektive lesemåter kan snarere bidra til å tilslore uheldige maktstrukturer i samfunnet. Ideologikritiske lesemåter erkjenner dette faktum. Derfor er det viktig med balanse, at også undertrykte grupper komme til orde, det være seg arbeiderklassen, kvinner eller minoritetskulturer. Og økokritikken spør altså om ikke også andre arter er blitt urettmessig fortrent i kulturen.

I et essay i *Samtiden* fra 1998, i det som i norsk sammenheng er en tidlig introduksjon til økokritikk som litteraturteoretisk retning, forklarer Tore Rem at forstavelen «øko-» indikerer et forskningsperspektiv som plasserer mennesket i et miljø som omfatter hele økosfæren. ⁷ Han viser til en vending i angloamerikansk teori på 1990-tallet som ikke bare omfatter en ny interesse for litteraturens historiske og sosiale kontekst, men også for det fysiske miljøet. Flere opplevde at litteraturvitenskapen, i likhet med historiefaget og andre humanistiske disipliner, hadde vært preget av en antroposentrisk arroganse med rot i jødisk-kristen tenkning, der man oppfattet at mennesket var gitt råderett over naturen. Det var på tide å erkjenne at mennesket ikke er sentrum i universet. Rem referer blant annet til Glen A. Love som har villet fremme en mer naturorientert litteratur fordi vi da kan finne veien fra «ego-consciousness» til «eco-consciousness». ⁸

Nå kan dette høres ut som en utdigg bestilling i norsk sammenheng hvor vi alltid har hatt mye natur, også i diktningen. Her har Petter Dass kartlagt naturressursene på Helgelandsskysten i sitt vitale «Nordlands Trompet», og her har den botanisk interesserte Wergeland skrevet om gyldenlakter og anemoner. I diktet «Langt innpå skoga» har tøm-

merhoggeren Hans Børli erkjent at aldri kommer en mann noensinne til å bli så klok som et susende tre. Jo, natursensibiliteten er tydelig til stede i norsk litteraturhistorie. Rem mistenker norsk kultur for å ha en sterk tradisjon for naturskriving på grunn av sen industrialisering og urbanisering. ⁹ Likevel har økokritikken som forskningsperspektiv slått sent igjennom her til lands. Men egentlig er dette ganske logisk når man tenker etter: Økokritikken oppstår når det intime forholdet mellom menneske og natur ikke lenger kan tas for gitt, når naturgrunnlaget står i fare.

For menneskeheten er det derfor et dårlig tegn at dette forskningsperspektivet har fått slik vind i seilet nå ved millenniumskiftet. I norsk sammenheng er det særlig klimakampen som har fått forfattere, lesere og forskere til å våkne. Espen Stuelands *700-årsflommen* fra i fjor er kanskje det mest potente eksemplet vi har så langt på økokritisk litteratur i Norge.

En økologisk litteraturkritikk vokser fram som en respons på at naturen selv har ropt varsku en stund. Økokritikken kan ikke overse virkeligheten utenfor teksten. Som Greg Garrard skriver i sin introduksjonsbok til feltet: «The challenge for ecocritics is to keep one eye on the ways in which 'nature' is always in some way culturally constructed, and on the other on the fact that nature really exists, both the object and, albeit distantly, the origin of our discourse». ¹⁰ Selv om våre forestillinger om natur langt på vei er språklig konstruert, er naturen et fysisk faktum. Dette må også litteraturforskere ta inn over seg. Man forhandler ikke med ekstremvær og fiskedød. Økokritikk er slik sett også en kritikk av ekstreme former for kulturkonstruktivisme. Naturen finnes.

Menneske-dyr-relasjoner

I essayet «Why Look at Animals» (1977) gir den nylig avdøde kunstkritikeren John Berger et historisk riss over menneskets forhold til dyr. Han minner om at mennesker og dyr fra gammelt av har levd parallelle liv der dyr har kunnet tilby mennesket en type selskap som er forskjellig fra menneskelig samskvem. Grunnen til at våre første metaforer var hentet fra dyreriket, var nettopp dette nære forholdet til vesener som både liknet og var forskjellige fra oss.

What distinguished men from animals was the human capacity for symbolic thought, the capacity which was inseparable from the development of language in which words were not mere signals, but signifiers of something other than themselves. Yet the first symbols were animals. What distinguished men from animals was born of their relationship with them.¹¹

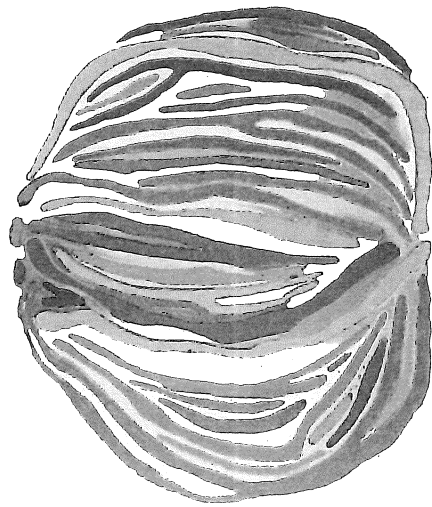
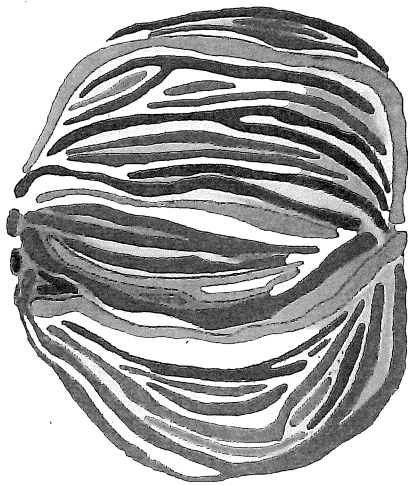
På grunn av dyrenes taushet og menneskets evne til symbolsk tenkning, ble dyr tillagt en formidlerfunksjon mellom det kjente og det ukjente. Dyr forvaltet hemmeligheten om menneskets opprinnelse, tenkte man med respekt. Dermed har det alltid vært en eksistensiell dualisme mellom menneske og dyr. Tanken om at det likevel finnes likheter i forskjellen er opphav til ulike metaforiske transaksjoner mellom det menneskelige og det dyriske.

Greg Garrard lister opp ulike måter litteraturen kan framstille forhold mellom dyr og mennesker på. Dersom man tar utgangspunkt i at mennesker og dyr likner hverandre, kan dette representeres enten som antropomorfisme, dvs. personifisering av dyr slik at de får menneskelige trekk, eller som zoomorfisme, det vil si metaforer der mennesker til-

legges dyriske trekk.¹² Når Torvald Helmer i *Et dukkehjem* kaller Nora for sin lerkfugl, er det et eksempel på zoomorfisme. Kjælenavnet som forvandler Nora til lerce er nok godt ment fra Torvalds side; det viser til hennes gledespredende evner. Men Nora selv opplever det etter hvert som reduserende at hun ikke får utfolde seg som det mennesket hun ønsker å være. Zoomorfismer har ofte nettopp en slik virkning. De reduserer mennesket til noe dyrisk og synliggjør dermed et makthierarki. Enda tydeligere er det i rasistiske bemerkninger der for eksempel jøder omtales som rotter og afrikanere som aper. Slike troper krever ideologisk kritisk granskning.

Økokritikere har vært særlig på vakt mot antropomorfismer som projiserer en menneskelig tenkemåte over i andre arter. De mener dette nettopp illustrerer en problematisk antroposentrisk arroganse. Garrard skiller imidlertid mellom enkle og sofistikerte, eller ureflekterte og kritiske, former for både antropomorfisme og zoomorfisme. En reflektert form for antropomorfisme er ikke nødvendigvis galt. Det er uansett umulig for mennesker å la være å projisere sine egne følelser og erfaringer i dyr. Det kan sågar tenkes at det er en fordel dersom målet er å vekke folks økologiske engasjement.

Mange naturbevisste diktere har prøvd ut ulike tilnæringer i sine framstillinger av dyr. Hans Børli skriver i sin prosasamling *Med øks og lyre. Blar fra en tømmers hoppers dagbok* om hvordan han opplever å gå på orrfugljakt. Først står han mellom bjørkene og betrakter fuglelivet, beundrende og respektfull. Der føler han seg nesten som en kikker som er vitne til noe som ikke er ment for hans øyne. Han er et fremmedelement der ute i terrenget. Men plutselig gjenkjenner han seg selv i det

han ser, og han tenker at dette øyeblikket likner de beste øyeblikkene i hans eget liv, da han som ung og forelsket var intenst nærværende i selve livsunderet: «All din svunne ungdom går i strikke ras gjennom sinnet mens øynene drikker synet av vill-fugl og himmel. Grenseløs frihet». Hans egen frihetsfølelse manifesterer seg i bildet av fugl og himmel. Men så skifter teksten karakter igjen. Tømmerhoggerdikteren husker hvorfor han egentlig er der ute i skogen, med sitt våpen. Han blir den kalde og profesjonelle jegeren:

Nå har en av fuglene løst seg ut fra det tette kjøvet av greiner. Henger som en svart frukt ytterst på riskvisten. En hane, med bryst som irret messing. Passe hold, åpent skuddfelt.

Du legger børsa til kinnet.¹³

I denne situasjonen legger skribenten fra seg antropomorfismene. I stedet avsjeler han orrfuglen ved å sammenlikne den med en svart frukt. Kanskje er det det som må til for å kunne drepe. Børli følger så opp med å intellektualisere det hele: «Du gjør det fordi du er *Mennesket*. Homo Sapiens. Skapningen som utropte seg selv til herre over havets fisker og himmelens fugler og dyr som rører seg på jorda».¹⁴

De filosofiske betraktningene omkring jaktens ideologiske overbygning gjør denne jaktscenen til eksplisitt økologisk litteratur. Hos Børli er det riktig nok litt uklart om henvisningen til Bibels skapelsesmyte er ment ironisk eller om den er plassert der for å vise til et mandat han selv støtter seg til. Flere passasjer i teksten tyder på at Børli er blitt mer og mer skeptisk til hvordan mennesket har satt seg selv høyere enn det øvrige skaperverket og hvordan det dermed forvalter naturen med en tankeløs raskap:

Jakten er ikke lenger et livsnødvendig matstrev for jegeren, og har derfor mistet ethvert etisk grunnlag [...]. I dag er jegeren en lystmorder.

Dette veit du. I mange år har en dårlig samvittighet sittet sammenkrøpet i en krok av hjertet ditt og kviskret advarende straks du tok etter geværet. Men likevel, her står du som sagt med din Sauer & Sohn. Vanens makt. Sløvhetsens presedens i sinnet, – dette evige tyranni som får deg til å drepe like sløvt som du elsker.¹⁵

Når jakten oppleves som etisk problematisk, er det fordi det moderne mennesket strengt tatt ikke trenger å drepe dyr for å overleve. Slik artikulterer Børli spenningen mellom førmoderne og moderne dyr-menneske-relasjon. Men først og fremst formidler han tankeløsheten i det at vanen er blitt uvane.

Børli veksler mellom nærhet og avstand til fuglen, mellom innlevelse og selvkritikk. John Berger skriver at fra gammelt av var dyr en naturlig del av menneskets dagligliv samtidig som menneske og dyr hadde klart ulike funksjoner. Dualismen kom til uttrykk gjennom at dyr både ble undertrykket og tilbedt, avlet og ofret av mennesker. I vår tid finner vi rester av denne opprinnelige dualismen hos urfolk og bønder som fortsatt lever intimt sammen med dyr og er avhengige av dem for å overleve: «A peasant becomes fond of his pig and is glad to salt away its pork. What is significant and is so difficult for the urban stranger to understand, is that the two statements in that sentence are connected by an *and* and not by a *but*».¹⁶ Vår tids motstand mot slakt av dyr er dermed egentlig et uttrykk for at mennesket er blitt fremmedgjort overfor naturen.

I kjølvannet av Descartes og industria-

liseringen av samfunnet har dyr blitt redusert til maskiner, mens mennesket har hevet seg over naturen. Det opprinnelige arbeidsfellesskapet mellom mennesker og dyr er blitt erstattet av zoologiske hager og en enorm vekst av kjæledyr. Dette har endret menneskets blikk på dyr. Respekten og autonomien er forsvunnet. Vanlige husdyreiere oppfatter sine kjæledyr først og fremst som spill for dem selv, vesener som kan komplettere dem på måter som andre mennesker ikke kan. Med denne intensen tosomheten blir også antropomorfismer mer beklommende enn de var i det førindustrielle samfunnet.

Berger gjør rett i å minne om den fremmedgjøringsprosessen som har foregått mellom menneske og dyr siden kapitalismens framvekst og den industrielle revolusjon. Men kanskje trenger moderne mennesker dyr på en like fundamental måte som tidligere, om enn i en litt annen forstand.

Autisten og dyret

Den kjente dyreatferdsforskeren Temple Grandin hevder i boken *Animals in Translation* (som er skrevet i samarbeid med Catherine Johnson) at dyrêre har reddet henne.¹⁷ Det faktum at hun er rammet av autisme gjorde det vanskelig for henne å takle skolen. Først da hun kom til en spesialskole for elever med atferdsforstyrrelser der hun fikk ansvar for dyr, fant hun seg til rette. Hun oppdaget at hun hadde en unik evne til å forstå dyr, bedre enn hva verbalt sterke mennesker gjorde. Derfor ble også dyreatferdsforskning det rette yrkesvalget for henne. Det hun manglet i sosial forståelse av mennesker, tok hun igjen i forståelse av dyr. Det forklarer hun med at autisters tankeprosess likner dyrs måte å tenke på: Tanker kommer som bilder snarere enn som

ord; hun ser spesifikke fenomener snarere enn samlebegreper. Slikt tror man også mange dyr tenker: De lager visuelle, stedsrelaterte sammenlikninger.

Det er nettopp dette som kjennetegner Mattis i Vesaas' *Fuglære*. Mattis har flere autistiske trekk. Han har vansker med å håndtere sosiale relasjoner. I likhet med autisten er han opphengt i detaljer, og han har en utpregt visuell tenkemåte. Smarte formuleringer ligger ikke for han, men enkle fraser går i loops inne i hodet hans («gjennom lynende eld»; «eg og rugda»). Frasene kan arte seg som besvergelses. Fordi han gjenntar seg selv hele tiden, går folk rundt ham lei. De forstår ham ikke. Da er det noe annet med rugda. Fuglen taler til ham direkte. Sammen med rugda kjenner han seg normal.

Er det ikke da slik at det beskrevne fellesskapet mellom fuglen og den autistiske mannen i Vesaas' roman snur om på tilvante forestillinger om hva det egentlig vil si å være tilstede i verden? Temple Grandin har stuset over noe liknende:

I always find it kind of funny that normal people are always saying autistic children «live in their own world.» When you work with animals for a while you start to realize you can say the same thing about normal people. There's a great big, beautiful world out there that a lot of normal folks are just barely taking in. It's like dogs hearing a whole register of sound we can't. Autistic people and animals are seeing a whole register of the visual world normal people can't, or don't.¹⁸

Normale menneskers persepsjonssystem er konstruert for å se det de er vant til å se. Detaljer sorteres bort som støy. Derfor overser man ting man burde ha sett. Men Mattis overser ikke. Han ob-

serverer at søsteren har fått grått hår, at lynet har slått ned i ospetrærne, og ikke minst at rugdene har lagt spillflukten sin over huset hans. Med tanke på at trekkfugler er navigasjonsgeni, som Grandin uttrykker det, er det ikke til å undres over at Mattis opplever det som en stor ære at rugda har utvalgt nettopp ham til sin venn.

Men det går ikke så godt, verken for fuglen eller for Mattis. Etter at han en dag finner rugda skutt av en jeger, raser verden sammen. Når dessuten søsteren har funnet seg en kjæreste, kjenner Mattis seg mer overflødig enn noen gang før. Han bestemmer seg for å la naturen råde og ror ut på vannet i en mørken båt. Idet båten synker, roper han ut sitt eget navn. Fortelleren føyer da til: «på det auðe vart net let det som eit framandtd fugleskrik».¹⁹ Mattis lider altså samme skjebne som den døde rugda. Innenfor romanens univers blir de to ett: Mannen blir fugl.

Fuglane er ganske riktig et gripende portrett av en outsider, slik mange lesere

har framhevet tidligere. Men romanen handler også om mennesket som natur, og dermed som normalitet. I denne erkjennelsen ligger det en trøst, både for Mattis og for leseren. Men selv i den språkløse naturen vil man sette spor etter seg. I romanens nest siste scene, idet Mattis skyver båten ut i vannet, kommer han plutselig på at han har glemt noe:

Men så såg han seg ikring, vilt, rykte båtten innat – deretter sprang han attende over strandsteinane, inn til bjørkeholta og oreholta som kransa stranda fint og rektig. Mattis sprang beint bort til ein ljøs grå orelegg, og beit tennene sine inn i borken så det sveid til med den beiske safta. Det var noko ingen måtte sjå, og det var berre ein blink. Og i en slik vill blink vart han ståande her, stiv, så sleit han av eitkvart, halvsprang ned i båten att – medan tannmerka hans byrja å renne raude i oreleggen.

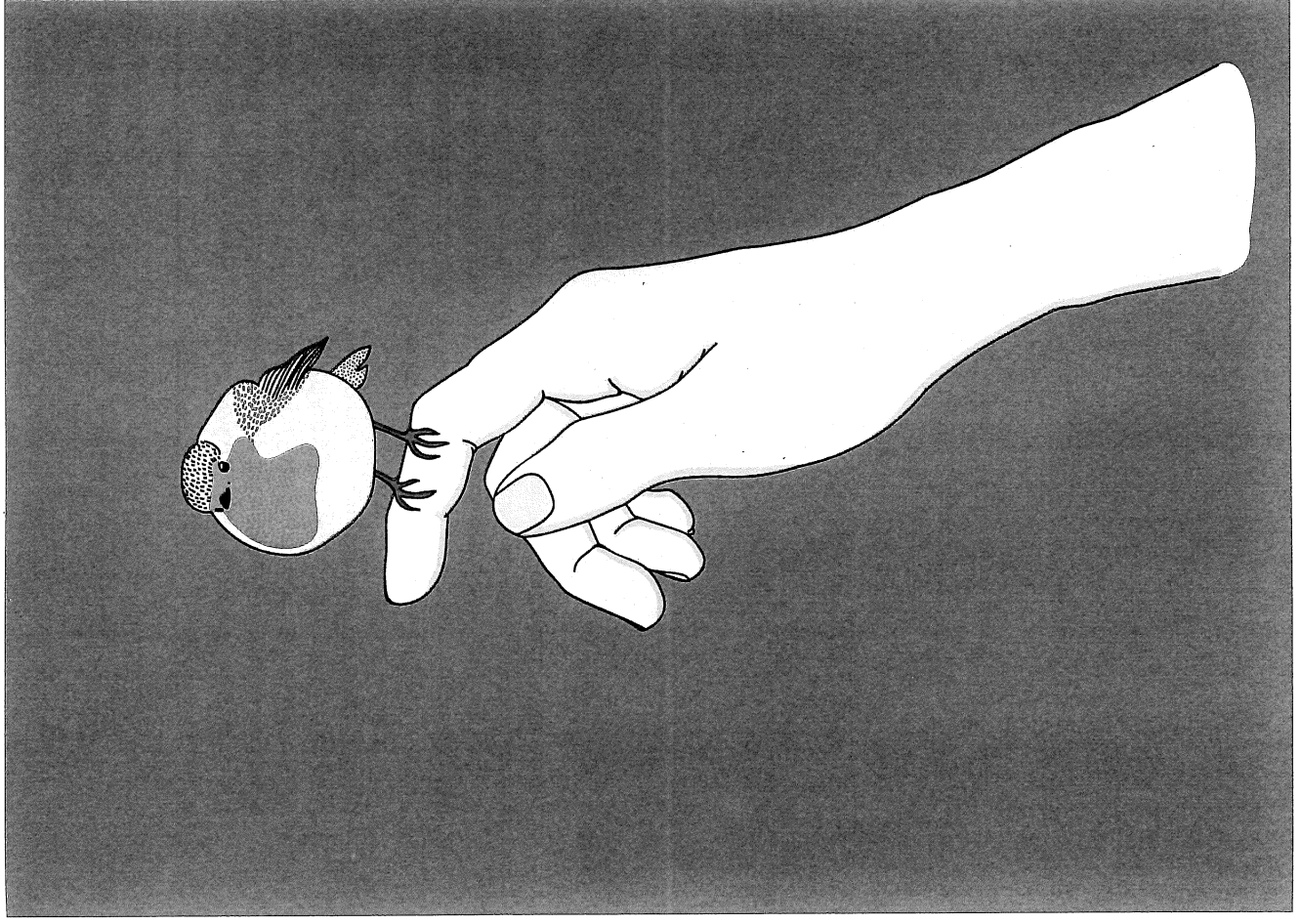
Kva så?

Ikkje meir.

Han gleid frå land.²⁰

Sluttnoter

- 1 Vesaas, Tarjei. *Fuglane*. Oslo: Gyldendal, 1957, s. 86.
- 2 Andersen, Per Thomas. *Norsk litteraturhistorie*. Oslo: Universitetsforlaget, 2012, s. 396.
- 3 Solstad, Dag. *Artikler om litteratur 1966 – 1981*. Oslo: Oktober, 2000, s. 430.
- 4 Solem, Hanne Line. «I møte med en fugl. Produksjon av identitet i Tarjei Vesaas' roman *Fuglane*». *Edda* nr. 1/2003, s. 37.
- 5 Solem, «I møte med en fugl», s. 36.
- 6 Baumgartner, Walter. «Vesaas, hesten og fuglene». *Samtiden* årgang 79, 1970, s. 630.
- 7 Rem, Tore. «Økokritikk: Det grønnes litteraturrens verden?». *Samtiden* nr. 5-6/1998, s. 129.
- 8 Rem, «Økokritikk», s. 132.
- 9 Rem, «Økokritikk», s. 133.
- 10 Garrard, Greg. *Ecocriticism*. London & New York: Routledge, 2012, s. 10.
- 11 Berger, John. *About Looking*. New York: Pantheon Books, 1980, s. 7.
- 12 Garrard, *Ecocriticism*, s. 154.
- 13 Bøtli, Hans. *Med øks og lyre. Blar av en tømmersloggers dagbok*. Oslo: Aschehoug, 1988, s. 216.
- 14 Bøtli, *Med øks og lyre*, s. 2017.
- 15 Bøtli, *Med øks og lyre*, s. 2016.
- 16 Berger, *About Looking*, s. 5.
- 17 Grandin, Temple & Johnson, Catherine. *Animals in Translation: Using the Mysteries of Autism to Decode Animal Behavior*. Orlando & New York: Harcourt 2006, s. 4.
- 18 Grandin & Johnson, *Animals in Translation*, s. 24.
- 19 Vesaas, *Fuglane*, s. 244
- 20 Vesaas, *Fuglane*, s. 240.

bøygen

1/17

dyrisk

Jon Fosse, Gisle Selnes, Gro Dahle, m.fl.

Litterært tidskrift - Universitetet i Oslo - 29. årgang

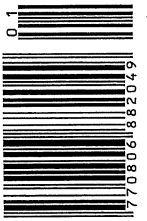
bøygen

1/17

dyrisk

Interpress Norge

Kr. 75,-

Returuke 21

Innhold

Redaktører:
Marte Olea Borg, Johanne W. Jomisko
de Figueiredo, Ida Therese Klungland

Redaksjon:

Marte Olea Borg
Johanne Jomisko de Figueiredo
Ingrid Marie Frøtheim
Julie Hagerup
Helene Hansen
Karoline Henanger
Kaisa Hoel
Eline Hystad
Sumniva Elise Husby Høyning
Ida Therese Klungland
Ingeborg Sivertsen Landfald
Maria Kyle Lindsjørn
Thea Loennechen
Yiva Monsen
Andrea Berberg Ramse
Even Teistung
Ulla Svalheim
Robin Van de Walle

Økonomiansvarlig:

Karoline Henanger

Leider for skjønnlitterært råd:

Ulla Svalheim

Salg- og abonnementsansvarlig:

Kaisa Hoel

Nettredaktør:

Yiva Monsen

Annonseansvarlig:

Thea Loennechen

Illustrasjonsansvarlig:

Ingeborg Sivertsen Landfald

Omslag:

Renate Ihor ([instagram.com/renatethor/](https://www.instagram.com/renatethor/))

Illustrasjoner:

Vilde Haagenrud ([vildehaagenrud.no](https://www.vildehaagenrud.no))
Victoria Hamre
Terese B. Larsen ([tereseblarsen.com](https://www.tereseblarsen.com))
Synne Arnesen Jensen
(cargocollective.com/sojadesign)
Stian Tranung ([stranung.no](https://www.stranung.no))
Siv Evenmo
Roald Sivertsen ([roaldsivertsen.com](https://www.roaldsivertsen.com))
Maria Hallberg
Kirsten Opstad ([kirstenopstad.no](https://www.kirstenopstad.no))
Kaya Isabella Sammerud
Julie Stokkendal
Julie Solberg ([juliesolberg.no](https://www.juliesolberg.no))
Johanne Nyborg ([johannenyborg.tumblr.com](https://www.johannenyborg.tumblr.com))
Jenny Hviding

Ingrid Susanne Berge ([isbergillustration.com](https://www.isbergillustration.com))

Ibou Gueye (cargocollective.com/ibou)

(ibout.tumblr.com)

Elise Gordaladze (facebook.com/elisegordaladzeart)

Eli Hoydenak ([hoydenak.no](https://www.hoydenak.no))

Bente Anestad ([heriteaanestad.no](https://www.heriteaanestad.no))

Franco Cortez ([frankymedio.com](https://www.frankymedio.com))

Uforming:

Ørjan Laxaa

Trykkeri- og interpress-kontakt:

Maria Lindsjørn

Trykkeri:

Xidé

Opplag:

400. 28. årgang

ISSN 0860-8623

Org. nr. 986 714 391

Postadresse:

boeyen

Marianne, c/o HF studieinfo

Pb 1079 Blindern

0316 Oslo

E-post:

boeyen-redaksjonen@ilos.uio.no

Nettside:

www.boeyen.net eller

foreninger.uio.no/boeyen

boeyen er medlem i

Norsk Tidsskriftforening

www.tidsskriftforeningen.no

boeyen er et litterært tidsskrift drevet på

idealistisk basis av masterstudenter ved Humanistisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Hvert enkelt nummer tar utgangspunkt i en tematisk innfallsvinkel som gir nye innganger til teori og skjønnlitteratur. Formålet til *boeyen* er å etablerte og nye bidragsytere på den litterære arenaen komme til orde – også de utenfor den kommersielle litterære institusjonen.

boeyen er gitt ut med støtte fra:

Norsk kulturråd

Fritt ord

Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus (StOA)

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske

språk ved Universitetet i Oslo

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

FRITT ORD

Studentsamskipnaden
i Oslo og Akershus

Bidragstyttere
4 Eline Lund Fjæren
Monica Isakstuen

Marte Olea Borg, Ida Therese Klungland,

Johanne W. Jomisko de Figueiredo

Leider

7 Erlend Skjeltne

Hengst

98

Sissel Furusest

Silvina Ocampo (oversatt av Gisle Selnes)

Azabache

100

Jorge Luis Borges (oversatt av Gisle Selnes)

Myrmecoleon

104

Nina Svenne

Pantofagiske tilnærmelser

106

Omtaler

111

Tine-Jarmila Sir

Øredøvende stilhet – Linda Boström Knausgård,

Velkommen til Amerika

112

Karoline Henanger

Gjennom oss – Eirin Gundersen,

Alt som ikke er fjøret fast

116

Mikaela Platander

48

Sumniva Elise Husby Høyning

Fra fornektelse til aksept – Thomas Marco Blatt,

Varsjøen

120

Even Teistung

Tilværelsens utholdelige vilkårighet –

Stig Sæterbakken, Besøket og Usynlige hender

124

Karoline Henanger

I limbo – Erik Eikehaug, James Franco spytter når

han snakker

130

Marianne Svarstad

68

The Conditional Mourning of Pets

Ingrid Tørrresvold

78

Dyrene har ingen ord for døden

Forfatterspørsmål: Hva er ditt (litterære)

83

favorittdyr?

84

Jon Fosse

Joanna Rzaczkowska med Mats Veivang Sypriansen

86

Audun Mortensen

90